

Nr 71.

Av herr **Olsson, Oscar**, om anvisande på tilläggsstat för år 1920 av ett fyllnadsanslag till det på extra stat för samma år uppförda anslaget för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar.

Vid 1919 års riksdag höjdes anslaget till populärvetenskapliga föreläsningar med 5,000 kronor för att sätta Arbetarnas bildningsförbund i tillfälle att uppehålla och utveckla sin synnerligen fruktbarande och samhällsgagnande föreläsningsverksamhet. Trots svårigheter för Arbetarnas bildningsförbund på grund av formerna för anslagets utdelning har det dock under 1919 lyckats komma i åtnjutande av dessa medel. Hur välbetänt det var av riksdagen att bereda Arbetarnas bildningsförbund detta stöd för dess verksamhet, framgår bäst av dennas ökade livaktighet och starka utveckling under det förflutna året. Under verksamhetsåret 1917—1918 hölls på 46 olika platser 60 kurser med sammanlagt 258 föreläsningar för en kostnad av 6,191: 26 kronor, under verksamhetsåret 1918—1919 hade kursernas antal stigit till 106 (på 88 platser), föreläsningarna till 425 och kostnaderna till 14,410: 50 kronor.

Det växande intresset har också tagit sig ett mycket glädjande uttryck i de många kurser, som planerats för år 1920. Det blir inte mindre än 272 kurser med 981 föreläsningar, fördelade enligt nedanstående tablå:

	Antal kurser.	Antal föreläs.	Beräknad totalkostnad.	Lokalt tillskott.	A. B. F:s bidrag.	Sökt stats- anslag.
Värmlands län	20	77	3,760: —	2,256: —	564: —	940: —
Örebro län.....	19	73	3,572: —	2,143: —	536: —	893: —
Kalmar län	18	70	3,387: —	2,030: —	511: —	846: —
Norrbottnens län	16	60	3,008: —	1,805: —	451: —	752: —
Södermanlands län...	17	58	3,196: —	1,918: —	478: —	800: —

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 32 häft. (Nr 68—71.)

	Antal kurser.	Antal föreläs.	Beräknad totalkostnad.	Lokalt tillskott.	A. B. F:s bidrag.	Sökt stats- anslag.
Västernorrlands län	17	54	3,196:—	1,918:—	478:—	800:—
Stockholms län.....	15	52	2,820:—	1,692:—	423:—	705:—
Göteborgs och Bohus län.....	15	52	2,820:—	1,692:—	423:—	705:—
Blekinge län	15	52	2,820:—	1,692:—	423:—	705:—
Västmanlands län ...	14	50	2,632:—	1,579:—	395:—	658:—
Kronobergs län.....	13	55	2,444:—	1,446:—	367:—	611:—
Kopparbergs län.....	13	46	2,444:—	1,446:—	367:—	611:—
Jönköpings län.....	13	43	2,444:—	1,446:—	367:—	611:—
Jämtlands län.....	13	42	2,444:—	1,446:—	367:—	611:—
Gävleborgs län.....	13	41	2,444:—	1,446:—	367:—	611:—
Malmöhus län	11	41	2,068:—	1,241:—	310:—	517:—
Hallands län	10	38	1,880:—	1,128:—	282:—	470:—
Östergötlands län ...	8	26	1,504:—	902:—	226:—	376:—
Skaraborgs län.....	7	26	1,316:—	775:—	212:—	329:—
Kristianstads län.....	5	25	940:—	564:—	141:—	235:—
Summa	272	981	51,139:—	30,565:—	7,688:—	12,786:—

Som synes av denna tablå, är anordnandet av kurserna beroende på möjligheten för Arbetarnas bildningsförbund att under 1920 i statsanslag få 12,786 kronor i stället för de vid 1919 års riksdag beslutade 5,000 kronorna. Således är en förhöjning nödvändig på högst 7,786 kronor.

Om denna relativt obetydliga ökning i statsanslaget ej kan erhållas, måste mer än hälften av de planerade kurserna inställas. Detta skulle utan tvivel innebära ett svårt avbräck inte bara för Arbetarnas bildningsförbund utan för föreläsningsverksamheten över huvud i vårt land. Just den löftesrikaste grenen av denna verksamhet, den, som mer än de övriga tycks vara i färd att tillvinna sig allmänhetens förtroende, skulle bli hämmad i sin utveckling på grund av det missmod, som inställandet av så många kurser skulle åstadkomma runt om i landet. Dessutom skulle det onekligen i folkbildningsintresserade kretsar göra ett egendomligt intryck, om den föreläsningsverksamhet, som, på grund av sin förmåga att få till stånd serier av föreläsningar, allmänt anses effektivare i fråga om arbetet än den övriga, inte skulle komma i åtnjutande av det ökade stöd, som behöves. Helst som den kan åstadkomma sina resultat med betydligt mindre kostnad för statsverket än de vanliga föreläsningsföreningarna kräva i förhållande till sina egna ekonomiska uppoffringar. Enligt skolöverstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1919 utgjorde stats-

anslaget 37 procent av de föreläsningsföreningarna till buds stående medlen, under det att det av Arbetarnas bildningsförbund för 1920 begärda statsanslaget utgör endast 25 procent av de kurserna till förfogande stående medlen.

En till och med viktigare anledning torde dock förefinnas för riksdagen att sätta just Arbetarnas bildningsförbund i stånd att få fullfölja sin föreläsningsverksamhet under 1920 utan hämmande ingrepp på grund av ett uteblivet blygsamt tilltaget statsanslag. I skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde 1919 års riksdag om utredning för underlättandet av en effektiv upplysningsverksamhet i kommunala ämnen, vilken verksamhet enligt riksdagens mening borde utföras i första hand genom den statsunderstödda föreläsningsverksamheten. Ehuru riksdagen i skrivelsen betenade önskvärdheten av att denna utredning mycket snart komme till stånd, har Kungl. Maj:t tydligen inte ansett sig ha tid att ännu ta befattning med denna anhållan. Däremot har i statsverkspropositionen vid framställandet om ökandet av reservationsanslaget till de populärvetenskapliga föreläsningarna hänsyn tagits till att denna upplysningsverksamhet kommer att ställa stora anspråk på anslaget.

Under sådant förhållande, att de av staten i utsikt ställda åtgärderna för befordrande av denna upplysningsverksamhet säkerligen inte kunna komma till utförande under år 1920, torde det vara så mycket angelägnare att just under denna väntetid taga i anspråk den hjälp, som på annat sätt kan erhållas. Och Arbetarnas bildningsförbund gör på detta område en betydande insats. Redan hösten 1918 höllos några kurser i kommunala ämnen (8 med tillsammans 38 föreläsningar). På våren 1919 höllos emellertid 21 sådana kurser med 100 föreläsningar och på hösten samma år 41 kurser med 194 föreläsningar. Intresset tycks vara lika stort alltjämt; till våren 1920 äro nämligen redan planerade ännu något flera föreläsningar än våren 1919, nämligen 111, fördelade på 22 kurser. Samtliga serier hållas av fullt kompetenta föreläsare, vilket till fullo framgår av ett studium av Arbetarnas bildningsförbunds upplysningskrift om sin föreläsningsverksamhet.

Knappheten av det till förfogande för de populärvetenskapliga föreläsningarna stående anslaget för 1920 gör det otänkbart, att Arbetarnas bildningsförbund genom dess anlitande skulle kunna komma i åtnjutande av de medel, det för ändamålet behöves. Detta anslag behöves fullt ut för möjliggörande av de vanliga föreläsningsföreningarnas verksamhet.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att riksdagen måtte besluta,

att på tilläggsstat för 1920 ett fyllnadsanslag på högst 7,500 kronor måtte beviljas till anslaget på extra stat för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar, för att Arbetarnas bildningsförbund därigenom på villkor, som av Kungl. Maj:t närmare bestämmas, må sättas i stånd att fullfölja den uppgjorda planen för sin föreläsningsverksamhet under 1920.

Stockholm i januari 1920.

Oscar Olsson.
